

VÁMOS ÉVA*

A két kémikus Wágner

A 19. század egészét átfogja két nagy kémikus, WÁGNER DÁNIEL (1800-1890) és WÁGNER LÁSZLÓ (1841-1888) élete és munkássága. Bár Wágner Dániel volt az első, Bécsben doktorált vegyész Magyarországról, életéről részletesebb anyagot először gyógyszerész szemszögből készítettek: 1936-ban DR. HALMAI LÁSZLÓ írt róla a *Magyar Gyógyszerésztudományi Társaság Értesítőjében*.¹ Ezekre a kutatásaira támaszkodott 1956-ban benyújtott kandidátusi téziseiben is. Vegyész szempontból Wágner Dániel munkáit elsőnek SZŐKEFALVI-NAGY ZOLTÁN elemezte 1965-ben.² Wágner Lászlóról „*A kémia története Magyarországon*” című könyvükben SZABADVÁRY FERENC és Szőkefalvi-Nagy Zoltán így írnak: „... kissé elfelejtett személye tudománytörténetünknek. 1869-től haláláig a mezőgazdaságtan és erdészeti enciklopédia tanára volt a budapesti műegyetemen. Úgy tűnik, nem tartozott az aktív kutató egyéniségek közé, saját eredményeiről nem tudunk, de korának egyik legeredményesebb és legsikeresebb szakírója volt, és kitűnő tanár. Neve határainkon túl is ismert volt, annál is inkább, mert szakkönyveinek nagyobb része német nyelven, Németországban jelent meg.”³

Magam LIEBIGgel kapcsolatos kutatásaim során találtam rá Wágner László leveleire 1999-ben, a *Bayerische Staatsbibliothek* anyagaiban.⁴ Jelen kutatásaimhoz a *Magyar Tudományos Akadémia* anyagaiban találtam támpontot, valamint köszönettel tartozom a *Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár* munkatársainak, hogy kezem alá dolgoztak.

WÁGNER DÁNIEL (1800-1890)

Wágner Dániel életéről viszonylag sokat tudunk. A bibliai kort megért tudós és vegyi gyáros 1800-ban született Breznóbányán. (1. ábra). Édesapja WÁGNER JÓZSEF nyelvtanár volt. Középiskoláit Dobsinán és Rozsnyón, az evangélikus gimnáziumban végezte. Az akkor csak egy évig tartó gyógyszerészképzésben 1820-21-ben részesült a pesti egyetemen. Az ott nyert tudással azonban nem elégedett meg. Tanulmányait – mint a korszakban sokan – Bécsben folytatta, ahol kémiai doktorátust szerzett 1825-ben. Ezzel ő lett az első magyar kémiai doktor, aki a császárvárosban végezte tanulmányait. Disszertációja a káliumgyökről szólt. Ennek továbbfejlesztett változatát még abban az évben közzétette „*A káliumról, vegyületei összetételéről és a marókáliról*” címmel. A könyben monografikusan összefoglalta a káliumról akkor meglévő ismereteket és kifejezte szándékát, hogy a műben vizsgált vegyületeken kívül az akkor ismert 200 káliumvegyületet részletesebben fogja elemezni.⁵ Könyve elején a kálium történetéről is szól, valamint ismerteti a kálium előállítására vonatkozó addigi kísérleteket és saját próbálkozásait. A kálium-hidroxidról szóló rész a munka legjobban kidolgozott fejezete.

* Országos Műszaki Múzeum, 1088 Budapest, Kaposvár utca 13-15.

Bécsi doktorálása után Wágner Dániel külföldi tanulmányutat tett. 1826-ban Pozsonyban telepedett le, ahol a *Vörös Rák* patikát bérelte 1831-ig⁶ (2. ábra). Pozsonyi éveiben írta meg és adta közre Bécsben német nyelven „*Gyógyszerészi-orvosi növénytan, az 1820. évi cs. és k. Gyógyszerkönyvben előforduló összes gyógynövény leírása és képe*” (3. és 4. ábra.)

1832-ben Pestre költözött. Itt hosszas kérvényezés után 1834-ben megnyitotta a „*Magyarország nádorához*” nevű patikát a Váci körút 17-ben (ma Andrássy út 1.), ahol még a II. Világháború után is patika működött egy darabig. A patika mellett Wágner Dániel még vegyi laboratórium működtetésére is kapott engedélyt, de az ott előállított szerekből csak vegyészeknek és gyógyszerészeknek árusíthatott.

Ebben az időszakban kezdett gyógyvizek elemzésével foglalkozni. Híressé vált a „*Magyarországi szliácsi gyógyforrások élettani-kémiai vizsgálata*” című munkája (1834). Mesterséges gyógyvizek előállításával is foglalkozott. Úgy gondolta, hogy a pontosan kielemezett gyógyvizek összetevőit összeállítva, ugyanolyan hatású készítményt kap.

Sokoldalú egyéniségére jellemző, hogy egy kiemelkedő sikerét, az *Akadémiai pályadíjat* nem vegyi vagy gyógyszerészeti, hanem közgazdasági jellegű munkával érte el. A mű címe: „*Magyarország közgazdaságilag nevezetes termékeiről*”. (5. ábra.) Az Akadémia a feladatot a következőképpen fogalmazta meg: „*Jelentessenek ki azon gyógy- és műtani testek, melyek honunkban is termeltetnek vagy termesztethetők s mind a mellett részint még most is külföldről hozatnak be, részint mind eddig kivitelre nem fordítottak, mi ennek oka s miként lehetne azt eszközölni, hogy azok ne csak országunk szükségzeit pótolnák, hanem külkereskedelmi cikkelyekké is válhatnának.*”⁷ Wágner Dániel 159 oldalas munkája, bár magyar nyelven jelent meg, igen fárasztó olvasmány, mert a szerző maradéktalanul élt a kémiai és gyógyszerészeti nyelvújítás eredményeivel. A munka elején a szerző megjegyzi, hogy véleménye szerint a kérdésfeltevéssel az Akadémia nem gondolta, hogy tételesen felsorolják az érintett termékeket, de végezetül saját maga egy nagyon részletesen indokolt tételes felsorolást ad mindazon természeti forrásokról és termékekről, amelyeket nem használ ki az ország eléggé. A pályadíjat valószínűleg ennek a részletességnek köszönhette. A mű rövidített tartalomjegyzékét a nyelvi hangulat megidézésére közlöm (1. táblázat).

Tudományos munkája mellett Wágner Dániel jelentős terveket szőtt vegyi laboratóriuma továbbfejlesztésére is. A *Pesti Technikai Vegyészeti Gyár* gyártott volna kénsavat, kálium-cianidot, vérlúgsót, szalmiáksót, szódát szíksó tisztításával. A gyár felállításához a családi vagyon kevés volt, így részvénytársaságot alapítottak, mely létre is jött 1847-ben „*Pester Technisch-chemische Fabrik-Gesellschaft*” néven (6. ábra). A részvénytársaság a kimutatások szerint egész fennállása alatt veszteséges volt. Nyereségessé csak akkor vált, amikor az alapító fia, DR. WÁGNER JENŐ átalakította szénsavgyárrá.

Az 1848-49-es szabadságharc fordulópontot hozott Wágner Dániel életében is. „*A gyógyszerészeket erősen sújtotta az, hogy gyógyszereik túlnyomó részét Ausztriától kellett beszerezniük. A kivitt értékes nyersanyagot mint drága készárut kellett megfizetniük. Hozzájárult ehhez az, hogy a gyógyszerkönyveket, azok taksáját és a rendeleteket is Ausztriától kapták már több, mint 100 év óta. Ez sértette a gyógyszerészek nemzeti önérzetét. Kifelé ezüsttel kellett fizetniük, itthon pedig papírpénzért árultak. Mindinkább megerősödött bennük a kollektív érzés gondolata, tömörülni igyekeztek érdekeik megvédésére.*”⁸

A gyógyszerészek sokpontos beadvánnyal fordultak a felelős Magyar Minisztérium nemzetgazdasági miniszteréhez, hogy a minisztériumban a gyógyszerészek számára hivatalos képviselőt biztosítson. A válaszban ez szerepelt: „*Az első pontban foglalt azon kérelemnek, miszerint a gyógyszerészeti testület az egészségügyi osztályban képviseltessék, Wágner Dániel kinevezésével elég tétetett.*”⁹ A későbbiekben Wágner Dániel az említett osztálynak vezetője is lett. A minisztériumban töltött idő alatt törvénytervezetet készített a gyógyszerészet fejlesztéséről és modernizálásáról, a gyógyszerészképzés átalakításáról. Ezek a tervezetek soha életbe nem léptek,

de tartalmazták mindazon célokat, melyekért Wágner Dániel a gyógyszerész szakma érdekében a továbbiakban is küzdött. A szabadságharcból is kivette a részét, ha nem is fegyverrel, hanem szaktudással. Nagyszebenben a puskaporgyártásban együttműködött IRINYI JÁNOSsal, és megszervezte a megfelelő gépek behozatalát külföldről.

A szabadságharc bukása után már 1852-ben patikája és gyára újjászervezésén munkálkodott. Egy évtizeddel később úgy gondolta, átadja a gyárat fia, WÁGNER JÓZSEF kezelésébe, de ez ellen akkor a gyógyszerész szakma tiltakozott. Végül másik fia, dr. WÁGNER JENŐ vette át a gyárat, mely szénsavgyárként még 100 év múlva is üzemelt.

Wágner Dániel gyógyszerertárát is kezelésbe adta 1874-ben. Az átvevő nem volt más, mint PAKSY BÉLA, a *Gyógyszerész Egylet* köztiszteletben álló titkára.

Wágner Dániel a gyógyszerész szakma felemelkedéséért vívott harcaiért és példás családi életéért köztiszteletben álló pesti polgár lett. Nyolc gyereket nevelt fel (2. táblázat), akik közül a gyógyszerész szakma IFJÚ DR. WÁGNER DÁNIELt és DR. WÁGNER JENŐt tekintette szakmai örökösének. Meg kell azonban emlékezni a műegyetemi tanár, dr. Wágner László munkásságáról is.

Az 1880-as évek második felében sok elismerésben volt része dr. Wágner Dánielnek. Az 1885-ös *Országos Kiállításon* nagy aranyérmet nyert gyógyszerészeti készítményeivel. Egy évvel később az uralkodótól örökölhető nemesi címet kapott *zólyomi* előnévvel. Az indoklásban méltatták „*azon érdemeit, melyeket ő a közügyek és a tudomány terén éveken át kifejtett közhasznú tevékenysége által szerzett: figyelembe véve különösen azt, hogy ő mint első vegytudor Magyarországon a gyógyszerészet tudományos színvonalának emelésének, valamint a vegyészeti és növénytermesztési tudomány terjesztésének és gyakorlati alkalmazásának előharcosa volt.*” Ismereteink szerint először fordult elő, hogy valaki gyógyszerészeti és vegyészeti tevékenységéért kapott volna nemesi rangot.

A hosszú és eseményekben gazdag életút fontosabb állomásait a 3. táblázatban foglaltam össze,¹⁰ nagyobb munkáit a 4. táblázat,¹¹ főbb szakkikkeit az 5. táblázat¹² mutatja.

DR. WÁGNER LÁSZLÓ (1841-1888)

Dr. Wágner Dániel negyedik gyermeke, László (7. ábra) nem lépett apja nyomdokába. Rövidebb élet is adatott neki, mint apjának. Budapesten, 1841-ben született és 1888-ban idegen földön, a dél-tiroli Gossensassban halt meg. (7. táblázat.) Tanulmányait 1858-ban kezdte a *József Polytechnicumban*. Folytatott tanulmányokat a magyaróvári *Gazdasági Felsőbb Tanintézetben* is. Tanulmányai után két évig szakmája leghíresebb központjait kereste fel Európában. Mint két évvel ezelőtti tanulmányomban már utaltam rá, az 1867-es *párizsi világkiállításon* vette fel a levélkapcsolatot kora egyik leghíresebb kémikusával, JUSTUS VON LIEBIGgel, akinek legeredményesebb magyar követője lett. Mint apja a gyógyszerészet modernizálásáért, ő a mezőgazdaság tudományos fejlesztéséért küzdött, nagy szakmai felkészültséggel.

1868-tól a *Mezőgazdaságtan és Erdészeti Enciklopédia tanszéken* lett segédtanár ugyanabban az intézményben, amelyben tanulmányait kezdte, majd egy év múlva tanszékvezető, haláláig. A tanszék annyira személyéhez kötődött, hogy halála után beolvasztották a *Mezőgazdasági Géptan tanszékbe*.¹³

Számos monográfiát írt a mezőgazdasági és élelmiszer iparok területéről. Ezek többnyire német nyelven jelentek meg, németországi kiadók gondozásában. Jelentős közülük a *Bierbrauerei* (Sörgyártás) (1870, Weimar); a *Handbuch der Tabak- und Zigarrenfabrikation* (A dohány- és szivargyártás kézikönyve) (1871, Weimar), valamint a *Landwirtschaftliche Pflanzenproduktionslehre* (Mezőgazdasági Növénytermesztéstan) (1874, Budapest) és a *Die Stärkefabrikation in Verbindung mit der Dextrin- und Traubenzuckerfabrikation* (A keményítőgyártás, kapcsolatban a dextrin- és szőlőcukorgyártással) (Braunschweig, 1881). Ez utóbbi könyvnek angol változata is létezik. Mindezeket az 1000-1300 oldalas összefoglalásokat

tankönyvként is használták. Legtöbbjük nem eredeti mű, hanem külföldi szerzők monográfiáinak magyar viszonyokra átültetett kiegészítése, amint ezt Wágner László Liebighez írt egyik leveléből tudjuk.¹⁴ Ez azonban nem von le a szerző érdemeiből, mivel ezek az alapos részletességgel megírt művek Magyarországon hiánypótlók voltak.

A KÉT GENERÁCIÓHOZ TARTOZÓ TUDÓSOK (APA ÉS FIA) ÖSSZEHAJONLÍTÁSA

Az apa az Akadémiához benyújtott és díjnyertes pályaművében vizsgálja az ország akkori helyzetét és azokat az okokat, „*mellyek főleg eszközlik, hogy Magyarország természeti gazdasága nem bír a kívánt alkalmazással*” s hogy „*honnan van, hogy ... olly hátra maradunk az iparban, hogy még ollyan tárgybeli terményekért is, mellyeket itthon lábbal tapodnak, a külföldnek arannyal fizetünk?* holott „*szerencsés fekvése, kedvező éghajlati, geognostikai s földirati viszonyai által magyar hazánk a természettudományi tekintetben leggazdagabb és legboldogabb országok közé tartozik a földön.*” Kérdésére a választ megtalálja abban, hogy korábban Magyarországon a földbirtok forgalma törvények által nem volt biztosított.

A fiú, Wágner László, Liebighez 1870. február 10-én írt levelében panaszolja: „*Magyarország par excellence mezőgazdasággal foglalkozó ország, amelyben azonban éppen a mezőgazdaság kevés haladást ért el. A magyar mezőgazda lehetőleg kevés tanulmányt folytat és még érettebb korában is többet foglalkozik politikával, mint a „mezőgazdasággal mint tudománnyal*”. Ez az oka annak, hogy a legkitűnőbb talajviszonyok ellenére az alaphozam nálunk hihetetlenül csekély.”¹⁵

Az elmondottakból egyfelől kitűnik, hogy minden különbözőség ellenére „*az alma nem esik messze a fájától.*” Az is megállapítható összegzésképpen, hogy a két Wágner – kémiai, gyógyszerészeti, illetőleg mezőgazdasági képzettségénél fogva – a 19. századi hazai modernizációs törekvések kiemelkedő egyénisége volt.

IRODALOM

- ¹ Halmai János: Idősb dr. zólyomi Wágner Dániel emlékezete. Magyar Gógyszerésztudományi Társaság Értesítője, 1936, 235-258.
- ² Szőkefalvi-Nagy Zoltán: Az első magyar vegyészdoktor: Wágner Dániel (1800-1890). Az Főiskola Füzetek 370 (Szerk.: Bende Sándor), Eger, 1965. A Főiskola Évkönyve III. köt., 379-393. old.
- ³ Szabadvári Ferenc—Szőkefalvi-Nagy Zoltán: A kémia története Magyarországon. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1972. 300-301. old.
- ⁴ Vámos Éva Katalin: Justus von Liebig magyarországi levélkapcsolatai. Technikatörténeti Szemle XXV, 2001-2002, 116-153.
- ⁵ Szőkefalvi-Nagy Zoltán: i. m.
- ⁶ Vida Mária: Patikamúzeumok, műemlékpatikák Magyarországon. Semmelweis Orvostörténeti Múzeum, Könyvtár és Levéltár, 1996. 29. old.
- ⁷ Wágner Dániel: Magyarországnak közzgazdaságilag nevezetes termékeiről. Első rangú pályamunka. Budán, A 'Magyar kir. Egyetem' betűivel. 1844.
- ⁸ Halmai János: 1848-as Szabadságharcunk gyógyszerészi vonatkozásai. Gyógyszerészet, 1960, 5. évf., 103-109.
- ⁹ Halmai: u. o. 107. old.
- ¹⁰ A szerző összeállítása.
- ¹¹ A szerző összeállítása a MTA könyvkatalógusa és Halmai i.m. (1936) alapján.
- ¹² A szerző összeállítása Halmai i.m. (1936) alapján.

¹³ Vámos Éva: Justus von Liebig magyar tanítványa (Wágner László élete és munkássága. a természettudományok, a technika és az orvoslás történetéből. MTESZ– OMM, Budapest, 2002. 25-31. old.

¹⁴ Vámos Éva Katalin: Technikatörténeti Szemle XXV, 2001-2002, MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottság, Budapest, 133. old.

¹⁵ Vámos Éva Katalin: u. o. 135. old. (A szerző fordítása.)

5. táblázat.Wágner Dániel nagyobb művei

Dissertatio inaugurata chemica de radicale potasse (<i>Kémiai doktori disszertáció a kálium gyökről</i>)	1825	Bécs
Über das Kalium, der Verbindungen...und über das Ätzkali (<i>A káliumról, vegyületei összetételéről és a marókáliról</i>)	1825	Bécs
Pharmaceutisch-medicinische Botanik... Arzneypflanzen (<i>Gyógyszerészi-orvosi növénytan, az 1820. évi cs. és k. Gyógyszerkönyvben előforduló összes gyógynövény leírása és képe</i>)	1828	Bécs
Die Heilquellen von Szliács... (<i>A magyarországi szliácsi gyógyforrások élettani-kémiai vizsgálata</i>)	1834	Pesth
Selectus medicaminum recentiori tempore detectorum...Fasciculus 1 (<i>Újabban felfedezett, valamint régebbi válogatott gyógyszerek, 1. füzet</i>)	1839	Buda
Magyarország közgazdaságilag nevezetes termékeiről.	1844	Buda
Növényország gyógyszerisméje	1865	Pest

**1. táblázat. Magyarország közgazdaságilag nevezetes termékeiről
(Wágner Dániel „elsőrangú pályamunká”-jának vázlata)**

Gyógytani és műtani testek ásványországból

- Ércneműek
- Földneműek
- Égékeny ásványok
- Sóneműek
- Ásványvizek

Gyógy- és műtani testek növényországból

Gyógytani testek

- Bódítók
- Csípős szerek
- Gyantás égényes szerek
- Égény-olajos szerek
- Keserű szerek
- Összehúzó
- Nyákos szerek
- Olajos szerek
- Nádméztartalmúak
- Növénytartalmú szere

Műtani testek

- Festék készítésére alkalmas növények
- Bőrkészítésre alkalmas v. cserzőnövények
- Szövetek készítésére alkalmas növények
- Bútor készítésére alkalmas növények

Gyógy- és műtani testek az állatországból

A gyógy- és műtani testek fonák kezeltetésének okai

2. táblázat. Wágner Dániel gyermekei

Név	Szakma
Ifj. dr. Wágner Dániel	orvos, gyógyszerész
Wágner József	gyógyszerész
Dr. Wágner Jenő	vegyész
Dr. Wágner László	mezőgazdász, műegyetemi tanár
Dr. Wágner Géza	ügyvéd
Wágner Irma	
Wágner Etelka	
Wágner Emil	mérnök

6. táblázat. Wágner Dániel fontosabb szakcikkei

Cím	Kiadvány	Év
Über den Weinhandel (a borkereskedelemről)	Gemeinnützige Blätter	1831-32
Über Runkelrüben zur Zuckererzeugung (Takarmányrépa a cukorgyártásban)	Gemeinnützige Blätter	1833
A Pozsega-vármegyében fekvő daru- vári gyógyforrások 1839-ben...	Orvosi Tár	1840
A lippiki gyógyforrások...	Orvosi Tár	1840
Kreuznachi anyalúgsó	Orvosi Tár	1840
A daruvári és lippiki fürdők orvosi tekintetben	Orvosi Tár	1840
Mesterséges ásványvizek	Orvosi Tár	1842
Az ércek pörköléséről	Orvosi Tár	1842
Vegytani vizsgálata a copaiva balzsam két készítményének...	Orvosi Tár	1843
Az ércek pörkölése egészség-rendőri és vegytani tekintetben	Magyar orvosok és természetvizsgálók Munkálatai. Pesten és vidéken	1843
Magyarhon ásványforrásai, különösen a zólyommegyeiek	Magyar orvosok és természetvizsgálók Munkálatai. Pesten és vidéken	1843
Mireny [As] kémletéről	Magyar orvosok és természetvizsgálók Munkálatai. Pesten és vidéken	1845
A budai ásványvízforrás vegybontása	Orvosi Hetilap	1857
Budai új cseleny-[Mn] tartalmú vasas keserűvíz vegybontása	Orvosi Hetilap	1857
A tarcsai ásványvíz mennyiségi vegybontása	Magyar orvosok és természetvizsgálók Munkálatai. Pesten és vidéken	1863
Gyógyvegytani értekezés mesterséges ásványvizekről	Magyar orvosok és természetvizsgálók Munkálatai. Pesten és vidéken	1863
Jegyzetek az 1848-i földművelési, ke- reskedelmi s ipari minisztérium egészségügyi osztályának működésé- ről, gyógyszerészeti ügyek tekinteté- ben	Gyógyszerészi Hetilap	1867

7. táblázat. Wágner Dániel élete és szakmai munkássága

Dátum	E s e m é n y
1800	Született Breznóbányán, atyja Wágner József nyelvtanár
1813	Dobsinai evangélikus gimnázium
1815	Rozsnyói evangélikus gimnázium
1820/21	Gyógyszerészi iskola, Pest
1825	Kémiai doktorátus, Bécs
1826	Külföldi tanulmányút
1826-31	Pozsony, béreli a „Vörös rák” patikát
1832	Pestre költözik
1834	Megnyitja a „Magyarország nádorához” patikát
1844	Elnyeri a „Tudós társaság” pályadíját
1847	Vegy laboratóriumát részvénytársasággá alakítja „Pesther technisch-chemische Fabrik-Gesellschaft”
1848	Az Első Magyar Felelős Kormány Kereskedelmi Szakminisztériumának kereskedelmi osztályán a gyógyszerészeti ügyek referense, majd osztályvezető
1862	Első kísérlete, hogy gyárát fiainak átadja. Végül dr. Wágner Jenő vezetésével az szénsavgyárként még 100 év múlva is üzemel
1874	A gyógyszertárat kezelőként Paksy Béla átveszi. (A patika is több, mint 100 évig működött a mai Andrássy út 1. alatt)
1885	Az Országos Kiállításon nagy aranyérmet nyer gyógyszerészeti készítményeivel
1886	Az uralkodótól örökölheto nemesi címet kap, „zólyomi” előnévvel
1890	Meghal január 10-én, Budapesten

7. táblázat. Wágner László élete

Dátum	E s e m é n y
1841	Megszületik Budapesten, május 28-án
1858	Tanulmányok az Institutum Geometrico-Hydrotechnicumban, ill. a József Műegyetemen
1861-1863	Tanulmányok a magyaróvári Gazdasági Felsőbb Tanintézetben
1868	Segédtanár a József Műegyetemen
1869-1888	Tanszékvezető a Mezőgazdaságtan és Erdészeti Enciklopédia Tanszéken a Műegyetemen
1869/70	Szerkeszti a „Gazdasági Közlöny”-t
1879-1886	Főszerkesztője a „Földművelési Érdekeink” szaklapnak
1888	Meghal Gossensassban (Colle Isarco, Dél-Tirol), július 2-án

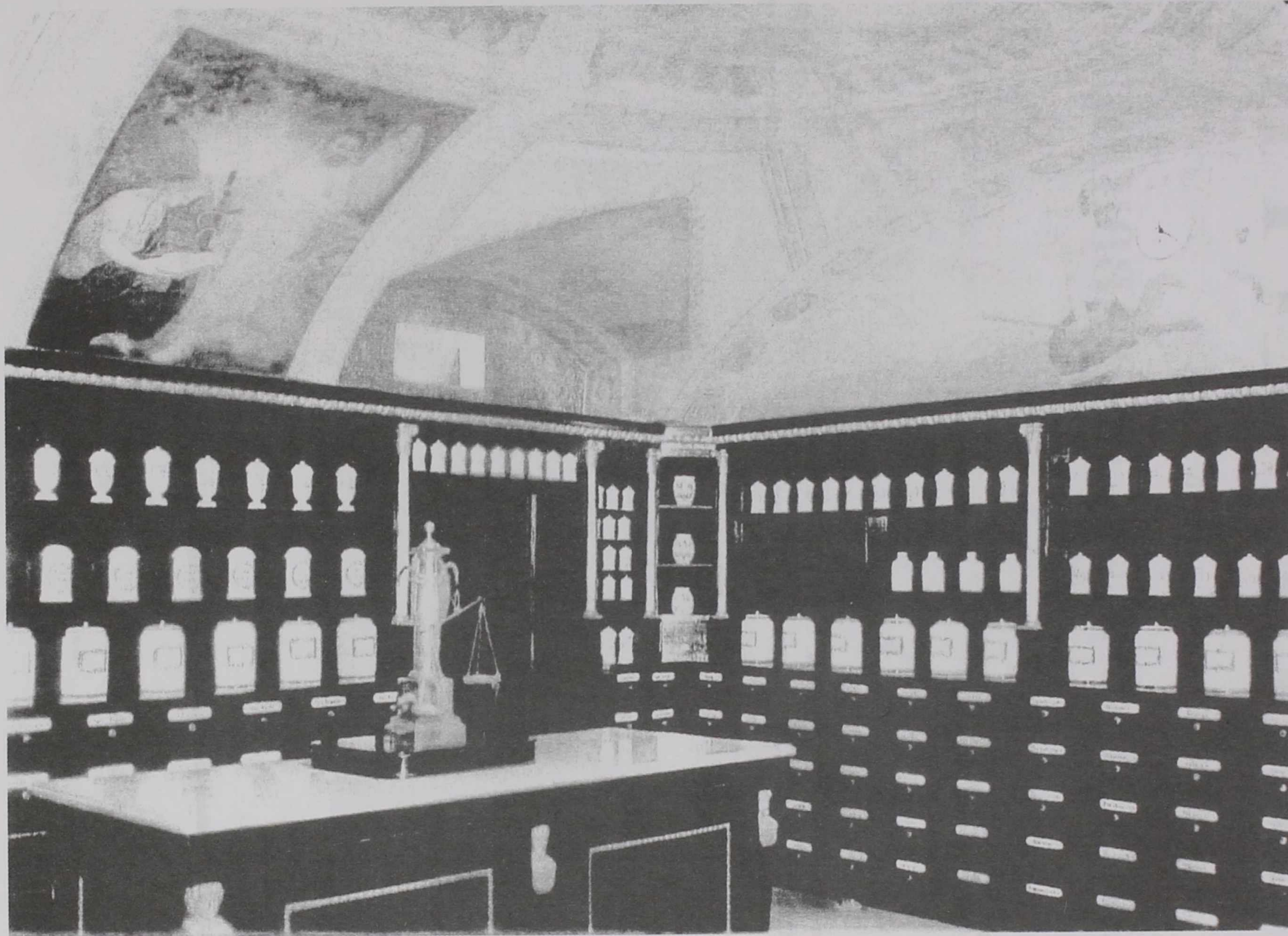

Dr. Daniel Wagner senior

1. ábra *Dr. Wágner Dániel időskori arcképe*

2. ábra   *A Vörös Rák patika*

PHARMACEUTISCH - MEDICINISCHE

BOTANIK,

ODER

BESCHREIBUNG UND ABBILDUNG

ALLER

IN DER K. K. ÖSTERREICHISCHEN PHARMACOPOE VOM JAHRE 1820 VORKOMMENDEN

ARZNEYPFLANZEN,

in botanischer, pharmaceutischer, medicinischer, historischer und chemischer Beziehung, mit besonderer Rücksicht auf die botanische und pharmaceutische Synonymie, und Verfälschung oder Verwechslung der abgehandelten Arzneystoffe; mit getreuen, genau nach der Natur gezeichneten und ausgemahlten Abbildungen,

VON

Daniel W á g n e r,

Doctor der Chemie, Apotheker, und Mitglied mehrerer gelehrten Gesellschaften.

E r s t e r B a n d.

W i e n, 1828.

Auf Kosten und im Verlage des Verfassers.
Gedruckt bey Ferdinand Ullrich.

3. ábra A "Gyógyszerészi-orvosi növénytan" – Wágner Dániel egyik főműve – címlapja

4. ábra A vadgesztenye ábrája a "Gyógyszerészi-orvosi növénytan" című könyvben

M A G Y A R O R S Z Á G N A K

KÖZGAZDASÁGIILAG NEVEZETES

T E R M É K E I R Ő L.

I R T A

WAGNER DÁNIEL,

VEGYTANÁR, PESTI GYÓGYSZERÉSZ, 'S TÖBB TUDÓS TÁRSULAT' TAGJA.

ELSŐ RANGÚ PÁLYAMUNKA.

B U D Á N,

A' MAGYAR KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.

M. DCCC. XLIV.

5. ábra Dr. Wágner Dániel díjnyertes akadémiai pályázatának címlapja

Wir beehren uns hiermit, Ihnen beiliegend das Programm der

Pesther technisch-chemischen Fabriks-Gesellschaft

zu überreichen, und dasselbe Ihrer besonderen Aufmerksamkeit zu empfehlen.

Die Generalversammlung der Gesellschaft hat in ihrer Sitzung vom 20. Dezember 1852 im Sinne der Statuten beschlossen, zur Erweiterung ihres Etablissements das gesellschaftliche Kapital durch die Ausgabe neuer Aktien im Betrage von 80,000 Gulden CM. zu vergrössern.

Das Kapital wird durch ganze Aktien à 1000 Gulden und halbe Aktien à 500 Gulden subscribirt.

Vier Wochen nach der verbindlichen Unterzeichnung beginnen die Einzahlungen, und zwar in der Art, dass im Monat zehn Prozente des Aktienbetrages eingezahlt werden; es bleibt aber unbenommen, auch den Gesammtbetrag der Aktien auf einmal zu erlegen.

Die eingezahlten Beträge geniessen im ersten Jahre sechsprozentige Zinsen und erst in dem darauf folgenden Jahre nehmen sie an der Gebahrung der sämtlichen Geschäfte der Gesellschaft Theil.

Wir erlauben uns nur noch beizufügen, dass sich dieses Unternehmen seit seinem Bestehen gut rentirt und dass überhaupt kaum ein lukrativeres Geschäft gibt, als eine chemische Fabrik in Ungarn, welches an Rohprodukten so reich, alle Mittel bietet, ein nutzbringendes chemisches Etablissement dauernd zu begründen.

Indem wir Sie nun ersuchen, sich bei diesem Geschäft zu betheiligen und die Subscriptionen, auf dem beiliegenden Blatte verzeichnet, an unsern Inspektor Dr. Daniel Wagner, Waitznerstrasse No. 7 in Pesth, gefälligst abzugeben, empfehlen wir uns mit aller Achtung

die Direktion der Pesther technisch-chemischen Fabriks-Gesellschaft

Dr. J. Havas.   B. F. Weiß.   Dr. D. Wagner.

Pesth, im Monat Jänner 1853.

7. Ábra *Dr. Wágner László arcképe*